

GÜZEL SANATLAR LİSESİ ÇALGI EĞİTİMİ/ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLARIN İNCELENMESİ

Öğr. Gör. Şefika TOPALAK¹

ÖZET

GSL kurumları; müziği çalma, dinleme ve okuma becerilerini kazanma, müziği anlama, müzik bilgisi oluşturma ve diğer müzik çalışmalarına temel oluşturma bakımından, müzik eğitiminin en evrensel ve en temel boyutudur. GSL müzik eğitimi, bireyin müziksel davranışlarında, fikirlerinde, hayatı tanıyıp yaşamasında değişiklik oluşturan sistematik bir süreçtir. Bu süreç bir kaç açıdan gerçekleşmektedir. Bunlar; müziksel işitme eğitimi, çalgı eğitimi, ses eğitimi ve müzik teorisi eğitimidir.

GSL çalgı eğitimi; oldukça zorlu ve takip edilmesi gereken, gerek öğretmen gerekse öğrenci tarafından birlikte, uyum ve işbirliği içerisinde yürütülmesi gereken süreçtir. Bu araştırmada literatür taraması yapılarak araştırma konusu ile ilgili benzer çalışmalar, kitaplar, makaleler, sempozyum bildirileri, yayınlar, tezler incelenmiş; GSL çalgı eğitimi sırasında karşılaşılan ve karşılaşılabilecek çalgı eğitimi sorunlarının, öğretmen/öğrenci/ öğretim programı ve kurum problemleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Toplumun genel müziksel beğenisini oluşturmak, geliştirmek ve değiştirmek müzik öğretmenin temel görevlerinden birisidir. Ancak GSL çalgı eğitimi uygulamalarında bir ders saat diliminde birden fazla öğrenciyle ders yapılması, öğrenci motivasyon eksiklikleri, çalgı öğrenmeye ayrılan sürenin yetersizliği, oturuş-duruş pozisyonlarındaki eksiklikler ve hatalar, öğretmenler tarafından gereken zamanın öğrenciye ayrılamaması gibi çeşitli sorunlar, çalgı eğitiminin niteliğinin düşmesine ve gereği gibi uygulanamamasına neden olabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Çalgı Eğitimi, GSL.

¹ Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi ABD. sefikat@gmail.com

AN EXAMINATION OF PROBLEMS FACED IN TEACHING OF MUSICAL INSTRUMENTS IN FINE ARTS HIGH SCHOOL

ABSTRACT

GSL institutions are the most universal and basic dimension of musical theory training in terms of adopting listening and reading skills, understanding the music, forming knowledge about music and setting ground for other musical studies. GSL music education is a systematic process that forms changes over the individual's musical behaviour, ideas and knowing the life and experiencing it. This process occurs by several terms. These are musical hearing training, instrument training, voice training and musical theory training.

GSL instrument training-that is quite hard and has to be followed-is a process which needs to be performed in a harmony and collaboration not only by the instructor but also by the student. By reviewing the literature, similar studies, books, articles, symposium notes, publications and dissertations that are related to this research's topic have been analyzed; instrument training issues that are and can be encountered during GSL instrument training are aimed to be analyzed in terms of instructor/student/teaching programme and institution problems.

One of the main duties of teaching music is to form general musici-like of the society, to improve and change it. However, various problems- such as a lecture with more than one student in one hour period in GSL instrument training applications, lack of motivation of the students, insufficiency of the time allocated for learning any instrument, deficiencies and mistakes on sitting/stance positions, required time that cannot be allocated to the student by the instructor-may cause the quality of instrument training to decrease and not to be able to be applied as they should be.

Keywords: Music, Instrument Training, GSL.

1. GİRİŞ

Sanat; bir duygunun, bir tasarımın ya da bir güzelliğin ifadesinde kullanılan yaratıcılığın ya da hayal gücünün ifade edilme şeklidir. Sanat; bireydeki estetik duyguları geliştiren, bireyin sosyal gelişimine katkıda bulunan ve bireyin kendi potansiyelinin farkına varmasını sağlayan bir eğitim aracıdır. Duyguların ifadesinde resim sanatı; renklerden ve şekillerden, heykel sanatı; mermer, taş, alçı gibi materyallerden, dans sanatı; insan devinimlerinden, tiyatro da edebi dilden yararlanır. Müzik sanatı da insanın duygularını seslerle ve ritimlerle ifade etmesine aracı olur.

İnsan, doğduğu andan itibaren ölene kadar, hep aldığı eğitimin ürünü olmuştur. Ünlü Fransız Filozofu Helvetius; “Aldığımız eğitim ne ise o kadar oluruz” diyerek 18.yy.da eğitimin önemini vurgulamıştır (aktaran Yazıcı, 2009, s. 8). Eğitimin temel amacı, tarih boyunca yaşanan toplumun çeşitli ihtiyaçları ve çıkarları için farklı biçimlerde şekillense de bireyin belirli hedefler yönünde maksatlı olarak kendi yaşantısı yoluyla davranışını değiştirmesi, yeteneklerini kendisi ve toplum için uygun olarak geliştirmesi olarak açıklanmaktadır (Sönmez, 2005, s. 35).

Bireyin eğitimi; bir mesleği edinmeden önce, mesleği uygularken ve meslek sonrası aldığı eğitim olarak sıralanabilir. Bu tarz bir eğitim, onun doğumundan ölümüne kadar sürer (Alakuş, 2002, s. 154). Çağdaş eğitimin; “bilim, sanat ve teknik denilen üç alanı da kapsayan ya da bunların her üçüne de uzanan bir çerçeve de gerçekleştirilmesi gerekir” (Uyan, 2013, s. 253). Birey eğitiminde bilim ve teknik kadar sanat eğitiminin de oldukça önemli işlevleri bulunmaktadır.

Çok yönlü eğitim gereksinimi olan insan eğitiminin başlıca yön ve bileşenlerinden biri de sanat eğitimidir. Sanat eğitimi bilim, teknik, felsefe ve kinestetik alan eğitimleriyle birlikte bireysel ve toplumsal eğitimin en vazgeçilmezlerinden biridir (Mercin ve Alakuş, 2007, s. 15) ve bilim/teknik eğitiminden farklı olarak, bireyin duygularıyla ve estetik gelişimi ile ilgilidir. Ayrıca bireyin dünyayı farklı algılamasına ve yorumlamasına yardımcı olabilecek içsel yaratıcılığını ön plana çıkarabilecek çalışmalar bütünüdür. Bilimin olanaklarından yararlanır ve ilerler (Şen, 2005, s. 344).

Akılın ve duyguların eğitimi açısından bilincin tüm fonksiyonlarını harekete geçiren sanat eğitimi, temel anlamda bir eğitim gerektirir. Resim, müzik, dans, drama gibi sanatın dalları aracılığı ile de bireyin yaşantısına girilir” (Etike, 1995, s.32).

Bir toplum, ekonomi ve kültür alanlarında yarattığı, kendi yaşayışına ve insanlığın yaşayışına kattığı, çağına uygun değerlerle varlığını sürdürebilir. Kültür alanının bir dalı da müziktir (Sun, 1969, s. 196).

İnsanın içinde yaşadığı çevrede kaynağı, türü, işgörüsü değişik çeşitli müzikler vardır. Çeşitli öğelerden oluşan müziksel çevre, içinde yaşayan insanla birlikte sürekli bir oluşum, değişim ve gelişim halindedir. Bu işgörüler “bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel” olmak üzere beş kümede toplanmıştır (Uçan, 1997, s. 13-14).

Eğitimsel işgörünün en temel basamağı olan çalgı eğitimi; insanın kendi sesi, bedensel devinimi ve çeşitli çalgılar aracılığıyla oluşturduğu ses ve ritimleri kapsayan bir eğitim aracı olan müziğin ve müzik eğitiminin önemli bir basamağını teşkil etmektedir. Birey, çalgı eğitimi yoluyla müziği, müzikle birlikte müziksel yaşamı ve sanatsal bakışı daha iyi algılayıp yorumlayabilecektir.

Çalgı çalma, çalgı yoluyla insanın kendisiyle özdeşleşip bütünleşmesine kaynaklık eder, duyguları ifade etmede ve toplumsallaşmasında etkin rol oynayan müzik sanatının önemli bir boyutudur. Müzik eğitimcisi adayı, çalgısında kazanacağı bilgi ve becerileriyle müzisyenliği öğrenecek, çalgısındaki olumlu gelişmeler yoluyla yeteneğini geliştirecek ve çevresiyle daha iyi iletişim kurarak kendine olan öz güvenini geliştirecektir. Bu gelişmeler aynı zamanda onun ruh sağlığına da olumlu yönde katkılar sağlayacaktır (Uslu, 1996, s. 105).

Çalgı eğitimi, müzik öğretmenini adayı için çok önemli ve temel bir boyuttur. Bu boyuta gerçekten önem verilmesi ve çalgıda olabildiğince gelişmeyi amaçlamak için, her çeşit olanağın kullanılması, her gün sistemli olarak uzun saatler boyu çalışılması kaçınılmaz bir zorunluluktur. Böylece birey, alacağı çalgı eğitiminin yardımıyla; oluşturacağı eğitim müziği dağarcığı dışında, ulusal ve evrensel düzeydeki müzik yapıtlarından derlenmiş seçkin bir dağara da sahip olacak ve en iyi biçimde mesleki yaşantısına hazırlanacaktır (Albuz, 2001, s. 8).

Çalgı eğitimi Türkiye’de güzel sanatlar liseleri, konservatuvarlar, üniversitelerin güzel sanatlar eğitimi bölümleri, müzik öğretmenliği anabilim dalları, müzik dershaneleri, özel dersler vb. kurumlar aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Mesleki müzik eğitiminin temel kurumlarından biri olan “Güzel Sanatlar Lisesi”, mesleki müzik eğitiminin en evrensel, en temel boyutlarından birisidir. Bu kurumlar, müzik alanında verdikleri lise öğrenimi ile büyük ölçüde müzik öğretmenini yetiştiren yükseköğrenim kurumlarına öğrenci kaynağı oluşturmaktadır. GSL müzik bölümleri daha çok akademik eğitim veren mesleksel müzik yükseköğrenim kurumu işlevi gören ortaöğrenim kurumlarıdır. Ancak GSL çalgı eğitimi/öğretimi uygulamalarında çeşitli sorunlarla karşılaşılabilir. Bu sorunlar; uzun çalışma sürecini, özveriyi, disiplini gerektiren çalgı öğretim/öğrenim sürecini, güzel ses üretme ve duygusal ifade ile doğrudan ilişkili olan çalgı hakimiyetini ve çalgı eğitiminin işlevlerini olumsuz biçimde etkileyebilmektedir.

Bu olumsuzluklar ve sorunlar sonucunda, duygusal tükenme yaşayacak bir öğretmen, kendisini yaptığı işe vermekte zorlanacak, gerginlik ve engellenme hissedebilecek, işe gitme konusunda isteksizlik yaşayabilecek ve kişisel başarısı azalacaktır (Kılıç ve Yazıcı, 2012: 189). Bunun sonucunda ise; eğitimin kalitesi düşecek ve öğrenci, elde edeceği kazanımlar bakımından olumsuz yönde etkilenecektir. Bu nedenle GSL çalgı eğitimi sorunlarının incelenmesi önem kazanmaktadır.

2. Müzik Eğitiminin Türleri

“Sanat eğitimi eğitimin, müzik eğitimi de sanat eğitiminin çok önemli bir ögesidir” (Uyan, 2013, s. 253). Sanat eğitiminin ayrılmaz bir parçası olan ve bireyde müzik yaşantısı yoluyla davranış oluşturma, davranışları geliştirme/değiştirme süreci olarak tanımlanan müzik eğitimi, güzel sanatlar eğitiminin en önemli dallarından birini oluşturur (Uçan, 1997, s. 30).

Müzik eğitimi, bireyin;

• Algı, yorum, değerlendirme, kültürel değerlerin farkındalığını artırmayı/geliştirmeyi,

• Uyum sağlama, paylaşma, kendini ifade edebilme becerilerini geliştirmeyi,

• Problem çözme becerilerini geliştirmeyi,

• Yansıtıcı ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeyi,

• Araştırma, sorgulama, işbirliği, analiz, sentez ve yorumlama gücünü artırmayı hedefleyen sistematik bir eğitimidir (MEB, 2006) ve temelde genel, özengen (amatör) ve mesleki (profesyonel) olmak üzere üç ana amaca yönelik düzenlenip gerçekleştirilir (Uçan, 1997, s. 30).

Genel müzik eğitimi; herkese yönelik, sağlıklı ve dengeli bir yaşam için gerekli ortak genel müzik kültürünü kazandırmayı amaçlamakta ve genellikle ilk/orta öğretim kurumlarında genel müfredata uygun bir biçimde verilmekte olup (Sever, 2006, s. 11), bireyin müziği tanıdığı, sevdiği ve kendi müzik yaşantısını geliştirdiği bir eğitimidir biçimidir.

Özengen müzik eğitimi; müziğe ilgi duyan ve bu konuda eğitim almak isteyen bireylere yöneliktir. Müziği seven ve amatör olarak eğitimini almak isteyen bu bireylerde belirli müziksel davranışların kazandırılıp/geliştirilmesini amaçlar.

Mesleksel müzik eğitimi ise; bu alana özel ilginin yanı sıra belirli yetenek şartlarını taşıyan, bununla ilgili sınavlarda başarılı olan ve müzik alanında mesleki olarak uzmanlaşmak isteyen kişilere verilen bir eğitim biçimidir. Bir meslek dalı olarak alanın getirdiği davranışları kazandırmayı, geliştirmeyi hedefleyen, uzman kişilerce uygulanan sistemli ve planlı bir eğitimi kapsamaktadır (Tarman, 2006, s. 10).

3. Müzik Eğitiminin Boyutları ve Çalgı Eğitimi

Müzik eğitiminin boyutları; ses eğitimi, müziksel işitme eğitimi, müzik beğenisi eğitimi, yaratıcılık eğitimi ve çalgı çalma eğitimi aşamalarından oluşmaktadır (Özmenteş, 2005, s. 93).

Mesleki müzik eğitiminin önemli bir sürecini teşkil eden çalgı eğitimi (Sungurtekin, 2002, s. 60); eğitici, yetiştirici, birleştirici, kaynaştırıcı, paylaştırıcı, duyguları ve becerileri artırıcı, özendirici, yarıştıracı, sabırlı ve disiplinli olmayı öğretici, güdüleyici yönleriyle oldukça etkili bir eğitim biçimidir (Kararoğlu, 2008). Özellikle mesleki müzik eğitiminde, müziğin temel prensiplerinin ve işleyişinin, anlaşılıp uygulanabilmesi çalgı eğitimi ile sağlanmaktadır.

Ancak ilköğretim birinci kademede nitelikli bir müzik eğitim/öğretimi verilememektedir. Müzik öğretmeni yetersizliği, ilkokul/sınıf öğretmenlerinin yetersiz mesleki eğitimleri gibi nedenlerden dolayı birçok öğrenci, müzik eğitimi alamadan ilköğretim ikinci kademeye geçmektedir (Türkmen, 2010, s. 5). Ortaöğretim kurumlarındaki müzik eğitimi/öğretiminde de benzer sorunlar yaşanmaktadır. Bu nedenle, genel müzik eğitim/öğretimin uygulandığı ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında, çalgı eğitiminin yeterli düzeyde verilemediği düşünülmektedir.

Çalgı eğitimi zorlu ve uzun bir süreci kapsamaktadır. Bu süreç; çalgı çalmanın gerçekleşmesi için bazı becerilerin sistematik olarak kazanılmasını gerektirmektedir (Özmenteş, 2008, s. 157). Bu süreç; uzman bir öğretici eşliğinde, çalgının nefesli, vurmali ya da yaylı olmasına göre farklı teknikler/özellikler/gereksinimlere uygun olarak hazırlanmış bir öğretim programı çerçevesinde, planlı bir biçimde gerçekleşmelidir. Temel anlamda, çalgı çalabilmek için kazanılması gereken beceriler;

- Doğru bir duruşa ve oturuşa sahip olma,
- El, kol ve parmakların tutuşunda doğru pozisyona sahip olma,
- Tınının kaliteli ve özgün olması,
- Entonasyon temizliği şeklinde sıralanabilir.

Çalgı eğitimi sürecinde çeşitli sorunlar yaşanabilmekte ve eğitim/öğretim olumsuz yönde etkilenabilmektedir. Çalgı eğitiminde karşılaşılan temel sorunlar;

- Öğretmen açısından,
- Öğrenci açısından,
- Program açısından (Ayhan, 2012, s. 173),
- Kurum koşulları açısından incelenebilir.

3.1. GSL Çalgı Eğitimi/Öğretiminde Karşılaşılan Temel Sorunların Öğretmen Açısından İncelenmesi

Eğitimin her alanı ve aşamasında olduğu gibi çalgı eğitimi sırasında da öğretmen faktörü çok önemlidir. Eğitimin kalitesini belirleyen en büyük faktörlerden birisi hiç şüphesiz nitelikli öğretmendir. Çilden (2003); etkili çalgı çalmayla ilgili temel doğru teknik ve müzikal davranışları öğrenciye kazandıracak, bu temel davranışların geliştirilmesinin ve etkili çalgı çalmaya dönüştürülmesinin önünü açacak olan çalgı öğretmenin aynı zamanda iyi bir öğretmenlik formasyonu almış olması gerektiğini vurgulamaktadır (aktaran Ayhan, 2012, s. 173).

Çalgı hakimiyeti önemli bir unsurdur. Çalgının gerektirdiği temel tekniklerin, doğru beceri ve tutumların öğretmen tarafından çok iyi bilinmesi, uygulanması ve öğrenciye aktarılabilmesi gereklidir. Bu nedenle öğretmen, öğrencinin önceden belirlenmiş olan hedef davranışlara ulaşma durumlarını istikrarlı bir şekilde takip edebilmelidir.

İyi bir öğretmen, öğrenciler arasındaki bireysel öğrenme farklılıklarını göz önüne alarak eğitim programını öğrenciye göre düzenlemelidir. Bireysel olarak yürütülmekte olan çalgı eğitimi derslerinde her öğrencinin müziksel zekası, algılaması, fiziksel yeterlikleri, çalışma disiplinleri ve çalgıyla ilgili tutumlarının farklı olmasından dolayı öğrenme/öğretme durumlarının bireysel yaklaşımla hazırlanması önemlidir hatta zorunludur (Çilden, 2006, s. 543).

Ayrıca nitelikli öğretmenlerin, yeni yöntem ve yaklaşımlardan haberdar olabilmeleri ve günümüz dünyasında kabul görmüş önemli öğretim yöntemlerini takip etmeleri önem taşımaktadır. Ancak Uslu (2013); öğretmenlerin dünya literatürüne girmiş, bilinen önemli eğitim yöntemlerini yeterince tanımadığını ya da bunları uygulayacak yeterliğe sahip olmadıklarını belirtmektedir.

Çalgı eğitimi veren öğretmenin; destekleyici, motive edici ve hoşgörülü olması, dersini sevmesi ve bunu öğrencisine hissettirebilmesi, dersi ilgi çekici hale getirebilmesi, disiplinli olması ve çalgının özelliklerine göre yanlış öğrenilmiş teknikleri ve duruşların düzeltilmesi için gerektiğinde istikrarlı bir biçimde ek çalışmalar yapması çalgı eğitiminin niteliğini artıran önemli etkenlerdir.

GSL çalgı eğitiminde nitelik farklılıkları görülebilmektedir. Bu nitelik farklılıkları, bazı çalgı eğitimcilerinin çalgı eğitimi ile ilgili eksik ya da hatalı bilgilerinden kaynaklanabilmektedir. Bu kurumlardaki eğitimin mutlaka alanında uzman öğretmenlerce sürdürülmesi gerekmektedir. Çalgı eğitimcisinin, alan bilgisine yeterince hakim olması ve uyguladığı eğitimde temel becerileri öğretmeye yönelik bir program izlemesi gerekmektedir (Uslu, 2012, s. 4).

3.2. GSL Çalgı Eğitimi/Öğretiminde Karşılaşılan Temel Sorunların Öğrenci Açısından İncelenmesi

Eğitimin varoluş sebebi öğrencilerdir. Özellikle çalgı eğitimi, alan özelliği bakımından bireysel olarak yapılan etkinliklerle öğretim sürecinin yaşandığı bir eğitim biçimidir. Bu nedenle öğrencinin yaşadığı problemler, çalgı öğretimini geciktirmekte, engelleyebilmektedir. Öğrencinin karşılaştığı bu sorunlar;

- Çalgı tutumu,
- Öğretmen/öğrenci uyumu,
- Çalgı eğitimine başlama yaşı,
- Geçmiş müzikal yaşantılar,
- Müzik teorisi ile ilgili eksik bilgiler,
- Çalgı çalışma sorunları,
- Teknik problemler,
- İlgi/istek azlığı,
- Kişisel ve ailevi problemler,
- Çalışma ortamı ile ilişkilidir.

Özellikle geçmiş müzikal yaşantılar, çalgı öğreniminde ilerlemeyi hızlandırmaktadır (Şendurur, 2001, s. 150). Mesleki müzik eğitiminin ilk basamağı olan GSL'nde öğrenim görmeye yeni başlayan bir öğrencinin, daha önce almış olduğu özel müzik eğitimi onun geçmiş müzikal yaşantısını oluşturmaktadır. Bu nedenle bu tip özel eğitimlerin niteliği önem kazanmaktadır. Çünkü öğrenci niteliksiz geçmiş müzikal yaşantısı ile yanlış ya da eksik teknik, müzikal becerilere sahip olabilmektedir. Bu beceriler de; GSL eğitim-öğretim sürecinde olumsuzluklara neden olmakta, öğrencinin motivasyonunu ve çalgısına karşı tutumunu olumsuz yönde etkilemektedir (Uslu, 2012, s. 4).

Çalgı eğitim-öğretiminde, geçmiş müzikal yaşantısı olmayan bir öğrencinin, müzikal birikimi olan öğrenciye oranla daha yavaş öğrenmesi genelde beklenen bir durum olmakla birlikte bunun nedeni sadece geçmiş müzikal yaşantı ile ilgili olmamaktadır. Öğrencinin yavaş öğrenmesine neden olabilecek diğer etkenler;

- Öğrencinin çalgısını sevmemesi,
- Öğretmeni ile uyumlu çalışmaması,
- Çalgının, öğrenciye zorla seçtirilmiş olması,
- Öğrencinin genel olarak öğrenmeye karşı isteksiz olması,
- Öğrencinin yaşadığı bireysel ya da ailevi sorunlar,
- Öğrencinin fiziksel yapısının çalgısını çalabilmeye uygun olmaması,
- Öğrencinin çalgısını çalabileceği çalışma ortamlarını bulamamasıdır (Şendurur, 2001, s. 150).

Çalgı eğitimi, müzik eğitimi boyutlarından müzik teorisi eğitimi ile de oldukça ilişkilidir (Özmenteş, 2005, s. 94). Özellikle ritim eğitimi, deşifre becerisi ve nota okuma (solfej), çalgı eğitiminin hedeflerine ulaşmasında etkili ve önemli unsurlardır. Notaları seri şekilde tanıyıp okuyamayan, çeşitli ritim kümelerinin tartımlarını algılayamayan bir öğrenci, eser ya da etüd çalışırken, nota ya da ritim kümesini tanımada sorunlar yaşayacak, bunun sonucunda da çalışma azmini kaybedebilecektir. Bu nedenle müzik teorisi eğitimine gerekli özenin gösterilmesi, nota ile ritim kümelerini okuma becerisinin kazandırılması ve geliştirilmesi çalgı eğitimi açısından önemlidir.

Öğrencinin çalgısını sevmesi ve kendisini onunla uyumlu hissetmesi de çalışma disiplini açısından önem taşımaktadır. Çalgısını sevmeyen öğrenci yetenek düzeyi ne olursa olsun başarı gösteremeyecektir.

Çalgı eğitimi sırasında düzenli egzersizler ve çalışmalar yapmak, çalgı eğitim sürecinin önceden belirlenmiş olan hedef davranışlarına ulaşmasında, temel teknik ve duruşların doğru yerleşip kazanıma dönüşmesinde oldukça önemli bir etkidir. Çalgı eğitimi sırasında öğrenilmiş yanlış teknik davranışlar, öğrencinin çalgısından temiz ve sağlıklı ses üretmesine engel olmaktadır. Bu durum, öğrencinin çalışma azminin kırılmasına ve hatta çalgısından soğuyup bırakmasına neden olabilmektedir (Çilden, 2006, s. 547)

Öğrencinin çalgısıyla uzun saatler boyunca çalışması, bu süreçte çalgısının gerektirdiği uygun duruşa, doğru el/kol/parmak pozisyonuna sahip olması dikkat edilmesi gereken bir zorunluluktur. Bu temel davranışların kazandırılması ve alışkanlık haline getirilmesi için öğretmenin sabırlı ve denetleyici olması önem kazanmaktadır. GSL çalgı eğitimi, eğitim fakültelerindeki çalgı eğitimine temel oluşturması bakımından büyük önem taşımaktadır (Özmenteş, 2005). Bu kurumlarda edinilen temel beceriler, bilgiler ve davranışlar, öğrencilerin müzik öğretmenliği gibi yükseköğretim kurumlarındaki eğitim/öğretim uygulamaları açısından daha da önem kazanmaktadır.

3.3. GSL Çalgı Eğitimi/Öğretiminde Karşılaşılan Temel Sorunların Program Açısından İncelenmesi

Öğretim faaliyetlerine devam etmekte olan GSL kurumundan mezun olan öğrencilerin hedefleri genelde eğitim fakültelerinin müzik öğretmenliği programında eğitimlerine devam etmektir (Uslu, 2012, s. 4). Bu nedenle GSL çalgı eğitimi, geleceğin müzik öğretmenlerinin ve çalgı öğretmenlerinin niteliğini belirlemektedir.

Literatür taraması sonucunda; çalgı öğretiminin başladığı 9. sınıf çalgı derslerine, haftada 1 ders saatinin ayrıldığı ve bu ders saatinde de çok sayıda öğrenciyle ders yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca GSL 9. sınıf öğrencilerinin temel teknik ve davranışları kazanamadığı ve öğretmenlerin de öğrencilerle yeterince

ilgilenemedikleri saptanmıştır. Oysa çalgı eğitiminde edinilen yanlış teknik alışkanlıkların düzeltilmesi, o tekniğin ilk kez öğrenilmesinden daha güçtür (Çilden, 2006, s. 547). Dolayısıyla mesleki müzik eğitimine temel teşkil eden ve büyük ölçüde öğrenci kaynağını oluşturan GSL çalgı eğitimi ders saatlerinin, yeniden gözden geçirilmesi ve artırılması sağlanmalıdır.

İyi bir eğitim, ancak mükemmel bir program ve iyi bir planlama sonucu oluşabilir (Uslu, 2012, s. 5). Eğitim etkinliklerinin önceden planlanması öğrenme sürecini etkili ve başarılı kılar; hedef ve hedef davranışların kazandırılmasında yol gösterici olur. Bir programın öğeleri; hedef, davranış, içerik öğrenme/öğretme durumları ve değerlendirmedir (Kılıç ve Seven, 2011, s. 3). Çalgı eğitiminde, her çalgının teknik özellikleri dikkate alınarak düzenlenmiş bir eğitim sistematiği bulunmaktadır. Bu nedenle günümüz eğitim ihtiyaçlarına göre revize edilip düzenlenecek GSL çalgı eğitim-öğretim programları, öğretilmesi planlanan çalgının gereklerine ve öğrenci ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte olabilmeli, öğrencilerdeki bireysel farklılıkları göz önünde bulundurabilmelidir. Başarılı bir öğretim programında;

- Eğitim sürecinde planlanan öğretim durumlarının hangi aşamada, hangi kazanıma ulaşacağıın planlanması (hedef),
- Hedeflere ulaşırken izlenmesi gereken basamakların tespit edilmesi (davranış),
- Kazandırılması planlanan davranışların bireye hangi bilgilerle birleştirilerek verileceğinin kararlaştırılması (içerik),
- Öğrenme/öğretme sürecinde kullanılacak materyaller, araç gereçler, ortam, öğrenci, öğretmen, süre gibi değişkenlerin organize edilmesi (öğrenme/öğretme durumları),
- Hedeflenen davranış değişikliğinin kazandırılıp kazandırılmadığının kontrol edilmesi için ölçme ve değerlendirme (değerlendirme) basamakları iyi düzenlenmelidir (Kılıç ve Seven, 2011, s. 3).

Tuğcular (1994)'a göre; müzik öğretmenleri aldıkları çalgı eğitimini mesleksel olarak işlevsel kullanamamaktadır (aktaran Kasap, 2005, s. 151). Buna göre; müzik öğretmenleri çalgılarını eğitim/öğretim uygulamalarında aktif biçimde kullanamamaktadır. Kasap'da; müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda uygulanan çalgı öğretiminin kapsamlı olmadığını, mesleksel işlevleri bulunmadığını, dolayısıyla müzik öğretmenlerine çalgısı ile eşlik edebilme becerisi kazandırmaya yönelik bir eğitim programının uygulanması gerektiğini vurgulamaktadır (2005, s. 152).

GSL öğretmenlerinin, mevcut öğretim programını uygulamakta ve programı yetiştirmekte, öğretim programını uygulamakta sorunlar yaşayabildikleri ve kendilerine göre bir program belirleyerek eğitim/öğretimlerini sürdürdükleri düşünülmektedir.

Ancak; bireysel olarak belirlenen programlar belirli bir standardın yakalanmasına engel olmaktadır (Uslu, 2013, s. 55). Programın hazırlayıcısı durumunda olan kurumlar, öğretim programlarını, öğrencilerin bireysel farklılıklarına, algı/ilgi/yetenek düzeylerine uygun türde basamaklandırmalıdır. Hatta bu kurumlar ülkemiz eğitim/öğretim koşullarını dikkate alarak, coğrafi bölgelerin özellikleri, yaşantıları ve beklentileri, fiziki durum ve koşullarına göre bölgesel programlar hazırlamalıdır. Bütün bunlara ek olarak öğrencilerin mevcut olan hazır bulunuşluk düzeylerinin tespitinin yapılarak öğretim programlarının yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

3.4. GSL Çalgı Eğitimi/Öğretiminde Karşılaşılan Temel Sorunların Kurum Koşulları Açısından İncelenmesi

Çalgı eğitimi ile ilgili kurumsal koşullar incelendiğinde; öğretim elemanı eksikliği, bir ders saatinde birden fazla öğrencinin derse alınması, fiziki şartların çalışmaya uygun olmaması, ders saatinin yeterli olmaması gibi sorunlar bulunmaktadır (Uslu, 2013, s. 50). GSL kurumlarında bir ders saat dilimine düşen öğrenci sayısının mevzuat gereği en az 2 öğrenci olma zorunluluğu ve yeterli branş öğretmenin olmadığı durumlarda 1 ders saat diliminde ikiden fazla öğrenciyle ders yapılması sonucunda öğretim için ayrılan süre öğrenci sayısına göre paylaştırılmakta ve haftada 1 ders saati olan çalgı dersi süresi daha da azalmaktadır. Bu nedenle öğretmen; planlanan kazanımları denetlemekte, eksik ya da hatalı davranışları düzeltip değiştirmekte, yeni davranış ve kazanımları öğretmekte ayrıca mevcut programı uygulamakta yetersiz kalabilmektedir.

Ayrıca öğrencilerin verimli çalışabilmesine uygun ortamlar oluşturulması, sağlıklı bir biçimde çalgı becerilerinin geliştirilebilmesi için; çalışma odalarının temiz, ışık düzeni çalışmaya elverişli ve yeterli sayıda olması, öğrencinin çalgısını çalmak için ortam oluşturulması bakımından önemlidir (Jelen, 2013, s. 285). Yeterli sayıda çalışma odası bulunmayan GSL kurumlarında öğrenciler çalgılarını çalışabilecekleri ortam bulamayabilmektedir. Mevcut çalışma odalarının düzenli temizliğinin yapılmasının sağlanması da gerekmektedir. Çünkü düzensiz ve sağlıksız dersliklerde çalışmak, öğrencinin çalışma isteğinin azalmasına ve o ortamdaki ayrılmayı istemesine neden olabilmektedir.

Tüm bunlara ek olarak; bazı GSL kurumlarında piyano, kontrbas gibi çalgıların yetersiz sayıda olması/hiç olmaması; mevcut piyanoların akortsuz olması; bazı ailelerin düşük gelire sahip olmasından dolayı çalgı satın alamayan ve okul

çalgılarını zimmetli alamayan öğrencilerin bulunması; bazı GSL kurumlarının kendilerine ait okul binalarının bulunmaması gibi olumsuzluklar da GSL çalgı eğitiminin/öğretiminin gereği gibi gerçekleşmesini engelleyebilmektedir.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar;

- GSL kurumlarında;
- Bireysel ders saatleri yetersizliği,
 - Çalgı derslerinin, bir ders saat diliminde birden fazla öğrenciyle gerçekleşmesi sonucunda öğretmenin, öğrenciye yeterli zaman ayıramaması,
 - Öğrencide ve öğretmende motivasyon sağlanamaması,
 - Öğrencinin çalgı çalışma süresinin yetersiz olması,
 - Öğrencinin oturuş, duruş pozisyonlarında hataların ve eksikliklerin bulunması,
 - Çalgı eğitimi sorunlarının azalmak yerine artması,
 - Çalgı eğitiminin yeterli düzeyde verilememesi, öğrencinin çalgı yeterlik düzeyinin düşebilmesi,
 - Çalgı öğretmenlerinin önemli eğitim yöntemlerini yeterince tanıyamaması,
 - Çalgı eğitimi yönünde nitelik farklılıkların bulunabilmesi,
 - GSL 9. sınıf öğrencilerinin temel teknik ve davranışları kazanamaması sonucunda öğrencide çalgı hakimiyetinin yeterince oluşamaması,
 - Müzik öğretmenlerinin aldıkları çalgı eğitiminin, mesleksel olarak işlevsel olmayabilmesi,
 - Öğretmenin, mevcut öğretim programını uygulama ve yetiştirme konusunda sorunlar yaşayabilmesi,
 - Öğretmenin, kendisine göre bir program belirleyerek eğitim/öğretimini sürdürmekte olabilmesi,
 - Öğretmenin, planlanan kazanımları denetlemekte, eksik ya da hatalı davranışları düzeltip değiştirmekte, yeni davranış ve kazanımları öğretmekte yetersiz kalabilmesi,
 - GSL kurumlarında enstrüman eksikliğinin bulunması, ihtiyacı olan öğrencilere zimmetli verilebilecek çalgıların verilememesi,
 - Bazı GSL okullarında piyanoların düzenli akort edilmemesi, gibi çalgı eğitiminin gereği gibi gerçekleşmesini engelleyecek çeşitli problemlerle karşılaşılabilir.

4.2. Öneriler;

- Çalgı eğitiminde, öğretmen ve öğrenci, uyum/işbirliği içerisinde olmalıdır.
- Öğretmenler, çalgısına hakim olabilmeye becerisine sahip olabilmelidir.
- Öğretmen, temel teknik ve becerilerin kazandırılabilmesi yönünde istikrarlı ve yol gösterici olabilmelidir.
- Çalgı dersleri, öğretmen ve 1 öğrenci ile gerçekleştirilmelidir.
- Öğrencilerin verimli çalışabilmesine uygun ortamlar oluşturulmalıdır.
- Çalgı eğitimi ile ilgili hizmetiçi eğitimi destekleyen çeşitli seminerlerin, çalıştayların, sempozyumların gerçekleştirilmesi ve bu sayede öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar ile ilgili iletişime geçmeleri sağlanmalıdır.
- Öğretmenler arasında, öğretim programı oluşturma ve geliştirme konusunda işbirliği sağlanmalıdır.
- Öğretmenler, öğretimlerinde karşılaştıkları sorunların çözümü için aktif öğrenme yöntemlerinden yararlanabilmelidir. Ayrıca iletişim ve öğretim yöntemleri konusunda kendilerini geliştirebilmelidir.
- Öğretmen, bireysel öğrenci farklılıklarını göz önünde bulundurabilmeli, farklı yöntem/teknikleri kullanabilmeli ve bunların pedagojik olarak basamaklandırıldığı bir öğretim programını uygulayabilmelidir. Bu amaçla öğretmenlere, eksikliklerin giderilmesi doğrultusunda eğitim verilmelidir.
- Öğretiminin amaçları belirlenirken, öğrencinin derslerden beklentisi de dikkate alınmalıdır.
- Öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin azalmaması, mesleklerine karşı tükenmişlik hissine kapılmamaları ve motivasyonlarının artırılması için öncelikle MEB tarafından öğretmenlerin katılabilecekleri “Hizmetiçi Eğitim Programları” açılmalıdır.
- Ders saatlerinin artırılması ve derslerin branş öğretmenleri tarafından verilmesi sağlanmalıdır.
- GSL öğretim programının uygulanabilirlik, anlaşılabilirlik yönleri açısından tekrar gözden geçirilerek görev başındaki öğretmenlerin de görüşleri ve düşünceleri doğrultusunda geliştirilmesi gerekmektedir.
- GSL öğretmen alım sınavları, il milli eğitim müdürlüklerince değil, eski sistemde olduğu gibi alanında uzman eğitimcilerin bulunduğu MEB bünyesinde gerçekleştirilmelidir.

KAYNAKÇA

Alakuş, A. O. (2002). *İlköğretim Okulları 6. Sınıf Resim-İş Dersi Öğretim Programındaki Grafik Tasarımı Konularının Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yöntemiyle ve Bu Yönteme Uygun Düzenlenmiş Ortamda Uygulanması*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Albuz, A. (2001). *Viyola Öğretiminde Geleneksel Türk Müziği Ses Sistemine İlişkin Dizilerin Kullanımı ve Bu Sistem Kaynaklı Çokseslilik Yaklaşımları*, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Ayhan, A. (2012), *Sosyal Ağların Kuşattığı Bir Dünyada Çalgı Eğitiminde Eğitsel Videonun Kullanımının Önemi*. e-Journal of New World Sciences Academy, 5 (8), 171-178.

Çilden, Ş. (2006). Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sürecinde Çalgı Eğitiminin Nitelik Sorunlarının İrdelenmesi. *Ulusal Müzik Sempozyumu Bildirisi*, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

Etike, S. (1995). *Sanat Eğitimi Yazıları*, Ankara: Yüksel Matbaası.

Jelen, B. (2013), *Türkiye’de Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sürecinde Piyano Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar*. Rast Müzikoloji Dergisi, 1 (1), 258-285.

Kararoğlu, İ. (2008). *Çalgı Eğitimi ve Sistematiğin Önemi*. <http://udinevres.blogspot.com/2008/10/alg-eitimi-ve-sistematiin-nemiibrahim.html>, 08/08/2013.

Kasap, B. T. (2005), *İşlevsel Piyano Becerilerinin Müzik Öğretmenleri İçin Önemi*. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25 (1), 149-154.

Kılıç, A. ve Seven S. (2011). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme*, Ankara: Pegem Akademi.

Kılıç, I. ve Yazıcı T. (2012), *Study of Job Satisfaction and Professional Exhaustion of Music Teachers in Fine Arts and Sport High Schools in Terms of Some Variables*. e-Journal of New World Sciences Academy, 7 (2), 182-198.

Mercin, L. ve Alakuş A. O. (2007), *Birey ve Toplum İçin Sanat Eğitiminin Gerekliliği*. 11. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 1 (9), (2007), 14-20.

MEB, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Müziğe Giriş Dersi Öğretim Programı, (2006).

Özmenteş, S. (2005), *Müzik Eğitiminin Boyutları ve Çalgı Eğitimi*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6 (9), 89-95.

Özmenteş, S. (2008), *Çalgı Eğitiminde Öndüzenlemeli Öğrenme Taktikleri*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9 (16), 157-175.

Sever, G. (2006). *Erken Keman Eğitimi Veren Öğretmenlerin (5-7 Yaş) Başlangıç Düzeyinde Sık Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Sönmez, V. (2005). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sun, M. (1969). *Türkiye'nin Kültür-Müzik-Tiyatro Sorunları*, Ankara: Kültür Yayınları.

Sungurtekin, K. M. (2002), *Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümlerindeki Piyano Eğitiminde Çağdaş Türk Piyano Müziği Eserlerinin Yeri*. G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22 (3), 59-68.

Şen, Ü. S. (2005), *Sanat Eğitiminde Bilimsel Araştırma Yöntemlerinin Kullanılması*. Journal of Graduate School of Social Sciences, 5 (1), 343-344.

Şendurur, Y. (2001), *Keman Eğitiminde Etkili Öğrenme-Öğretme Yöntemleri*. G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21 (3), 145-155.

Tarman, S. (2010). *Müzik Eğitiminin Temelleri*, Ankara: Sözkese Matbaası.

Türkmen, U. (2010). *Çocuğun Bireysel Toplumsal ve Kültürel Gelişiminde Amatör Müzik Eğitiminin Yeri Problemleri ve Çözüm Önerileri*. İlköğretim online, 9 (3), 960-970.

Uçan, A. (1997). *Müzik Eğitimi (Temel Kavramlar-ilkeler Yaklaşımlar)*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Uslu, M. (1996). Türkiye'de Çalgı Eğitiminin Yaygınlaştırılmasında ve Geliştirilmesinde AGSL Müzik Bölümlerinin Önemi, *1. Ulusal AGSL Müzik Bölümleri Sempozyum Bildirisi*, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü, Bursa.

Uslu, M. (2012). *Nitelikli Keman Eğitimine Yönelik Yaklaşımlar*. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 1 (4), 1-11.

Uslu, M. (2013). *Eğitim Fakültelerinde Uygulanan Bireysel Çalgı Eğitimi(Keman)Ders Programlarının Yürütülmesine Yönelik Eğitimci Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 2 (1), 47-57.

Uyan, Z. D. (2013), *Özengen Müzik Eğitimi Alma Durumu ile Okula Yönelik Tutum Arasındaki İlişkiler*. e-Journal of New World Sciences Academy, 8 (2), 252-268.

Yazıcı, T. (2009). *İlköğretim Müzik Dersinin Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunların, Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi (Trabzon İli Örneği)*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi